

Stampvoetend naar onbekende bergtoppen

Muziek

Nieuw Ensemble o/v Ed Spanjaard: Avant-garde in New York 1905-30. Kleine zaal Vredenburg, Utrecht, di 9 november. Herhaling: vanavond in Paradiso, Amsterdam om 20.30 uur. Inleiding om 19.15 uur.

De Amerikaanse componist George Antheil werd in zijn tijd wel de *bad boy of music* genoemd. Als pianist betrad hij ooit de concertzaal, maakte een keurige buiging, haalde vervolgens een revolver uit zijn jas en legde die zwijsend op zijn vleugel. Om het publiek stil te houden als hij moderne muziek speelde.

Zulke draconische maatregelen waren afgelopen dinsdag niet nodig. De kleine zaal van Muziekcentrum Vredenburg in Utrecht zat namelijk afgeladen vol met liefhebbers. Erg bijzonder voor zo'n programma, gevuld met Antheils onaangepaste collega-landgenoten die bepaald niet voor beginnende luisteraars componeerden. Hemelbestormers uit het begin van de vorige eeuw, die in het zinderende New York in de aanloop naar de *roaring twenties* deining in de concertzalen veroorzaakten.

Weerbarstige klanken, experimenten met technieken die officieel nog niet eens waren uitgevonden en vooral: geen makkelijke en nostalgische knievallen. Daarom klonken de zelden gespeelde stukken van Charles Ives, Henry Cowell, Edgard Varèse en Wallingford Riegger dinsdag nog steeds alsof ze de maandag daarvoor waren gecomponeerd. Jammer dat mezzosopraan Ruby Philogene vlak voor het concert onverhoopt ziek naar huis was gegaan. Want daardoor moest

het programma de twee liederdelen van Carl Ruggles en Ruth Crawford Seeger inleveren en werd het concert ineens een stukje korter. „Maar daar kwam ik juist voor!”, riep een teleurgestelde vrouw. Elk nadeel zijn voordeel: dirigent Ed Spanjaard beloofde vrijkaarten voor de gedupeerden voor het concert van vanavond in Paradiso.

Nog een voordeel: 'Octandre' van Edgard Varèse werd twee keer gespeeld om het ontstane gat in het programma enigszins te dichten. De zeven blazers en contrabas speelden het werk de eerste keer lekker hoekig, de tweede keer met meer vrijheid en zwier. 'Octandre' klonk onder Spanjaard mooi weerbarstig, als een rotspartij met hier en daar een zeldzaam bloempje. Aan een uitgesponnen signaal in de hobo, een duikvlucht van de fagot of een weemoedig moment alleen voor de contrabas werden bij het Nieuw Ensemble de zekeringshaken opgehangen in de klim naar de zeldzame hoogte die Varèse bereikt.

Ook 'The Unanswered Question' van Charles Ives bleef in de kleine ensemble-bezetting betoverend. Normaal gesproken wordt het werk (met zijn vragende trompet boven kwebbelende houtblazers en etherische strijkers) door groot orkest uitgevoerd, maar het mag van Ives ook kleiner. En het bleef groots klinken onder Spanjaard. Net zoals de briesend baldadige stukken van Cowell ('Polyphonica') en Riegger ('Dichotomy'), die intussen niet konden wachten om zich ongeduldig stampvoetend een weg naar onbekende bergtoppen te banen.

Anthony Fiumara